

کاربرد گیاهان دارویی در فضای سبز

چکیده

در کشور ایران اقلیمهای متفاوتی وجود دارد، بنابراین تنوع گیاهان دارویی آن نیز زیاد است. بکارگیری این گونه ها در فضای سبز تنوع گونه ها و اکوتیپ ها (از نظر رنگ، فرم، اندازه و سازگاری) را دو چندان می کند و ضریب اطمینان موفقیت طرح و انعطاف طراحی بیشتر می شود. وجود گیاهان دارویی در فضای سبز نشانه ای از توانایی اقلیمی و احوال فرهنگی منطقه است. با توجه به اینکه برای رسیدن به استانداردهای بین المللی فضای سبز سرانه، به فضای سبزی با چند برابر سطح موجود نیازمندیم، سطح فضای سبز لازم چند برابر خواهد بود و با وارد کردن گیاهان دارویی در فهرست گیاهان مناسب برای فضای سبز جامعه گیاهان دارویی گسترش قابل توجهی پیدا می کند. با کشت گیاهان دارویی در فضای سبز بخشی از هزینه های ریالی قابل بازیافت است و با توجه به نزدیکی این مکانها به مراکز صنعتی و تجاری هزینه حمل و نقل نیز کاهش می یابد. کاشت گیاهان دارویی در فضای سبز امکان آشنایی و افزایش آگاهیهای اجتماعی، نسبت به گیاهان دارویی را فراهم می کند. اختصاص فضای سبز محیطهای آموزشی به کشت گیاهان دارویی، زمینه برای تحقیق در جنبه های مختلف گیاهان دارویی را ممکن می سازد و سازگاری این گونه ها را معلوم می کند. یکی از راههای بسیار مؤثر در کنترل فرسایش خاک، بر جای گذاشتن بقایای گیاهان دارویی قبل از آیش است. بنابراین گیاهان دارویی در ارائه خدمات بوم شناختی نیز بسیار توانمند هستند. برخی گیاهان دارویی دارای حدود تحمل نسبتاً خوبی به شوری، خشکی، قلیایی بودن خاک، تشعشع شدید خورشید، شرایط ماندابی، هرس شدید و ... هستند.

مقدمه

منظور از فضای سبز شهری، نوعی از سطوح کاربری زمین شهری با پوشش های گیاهی انسان ساخت است که هم واجد بازدهی اجتماعی و هم واجد بازدهی اکولوژیک باشند. فضای سبز شهری از دیدگاه شهرسازی در بر گیرنده بخشی از سیمای شهر است که از انواع پوشش های گیاهی تشکیل شده است و به عنوان یک

عامل زنده و حیاتی در کنار کالبد بی جان شهر، تعیین کننده ساخت مرفولوژیک شهر است. بنابراین دارایی سبز یک شهر، صرف نظر از فضای سبزی که توسط شهرداری اداره می شود، از مجموع فضای سبز خصوصی، فضای کوچک دارای گیاهان خودروی و زمین های متعلق به دولت تشکیل می شود. رشد صنعت و افزایش جمعیت در شهرها، به ساخت و سازهای سودگرایانه منجر شده است. این ساخت و سازها به مسائل و تامین حداقل نور و هوا در مناطق شهری توجهی نداشته است. از سوی دیگر، ضرورت ایجاد کاربری های جدید شهری، برای پاسخگویی به نیازهای روزافزون و اسکان جمعیت به تدریج باعث کاهش سهم فضای سبز و باغهای شهری شده است و در نتیجه موجب آلودگی محیط زیست شده است. فضاهای سبز شهری به عنوان ریه های تنفسی شهرها به شمار می روند و در شهرها افزون بر عمل کرد های زیبایی شناختی، اجتماعی و ساخت کالبدی شهر، روی تعدیل دما، افزایش رطوبت نسبی، لطافت هوا، کاهش آلودگی صوتی، افزایش نفوذ پذیری خاک، کاهش سطح ایستایی، بهبود شرایط بیوکلماتیک در شهر و جذب گرد و غبار تاثیر دارند پوشش گیاهی یک منطقه در حقیقت از یکایک گونه های گیاهی موجود در آن تشکیل شده است. وضعیت آب و هوایی و نوع خاک حدود گونه خاص را تعیین می کند. کیفیت محیط زیست شهری با امکانات و تاسیسات فضای سبز ارتباط مستقیم دارد. در ادوار گذشته در کنار توجه به تفرج روح و زیبایی، جنبه دارویی و اقتصادی کشت گیاهان در فضای سبز و باغها مدنظر بوده و در همه آنها از باغ معلق بابل مربوط به سالهای قبل از میلاد مسیح تا پردیسه های ایرانی مربوط به قرن پنجم میلادی ضمن رعایت جنبه های زینتی و هنری گیاهان کاشته شده، مصارف خوراکی، دارویی، صنعتی، دفع آفات و مانند آن مورد توجه جدی بوده است و در چهارچوب سنت و اصول، هیچ چیز بی مورد و یا تنها برای زیبایی وجود نداشته بلکه آنچه مفید و لازم بوده زیبا عرضه شده است. از جمله گیاهان دارویی که در احداث باغهای عمومی در ایران مورد استفاده قرار گرفته می توان از اقاقیا، بیدمشک، خرزهره، زوفا، سنجد تلخ، ریش بز، بابونه، گل انگشتانه، زرشک، ختمی، گل ساعتی، گل سرخ، گاوزبان، همیشه بهار، گلرنگ، زعفران و مانند آنها نام برد. در کشورهای دیگر گیاهانی مثل پدوفیل و ذغال اخته در فضای سبز کاشته می شده است. معمولا گیاهان دارویی در مدت کوتاهی، سطح خاک را فرا می گیرند و به علت سبزی و کوتاهی شان زیبایی

خاصی را پدید می آورند. این گیاهان نسبت به مواد غذایی پر توقع نبوده و آب بسیار زیادی نیاز ندارند. همچنین برخی از آنها در برابر شوری خاک مقاومند و دوام و عمر طولانی و سازگاری و استقامت بالایی دارند.

مزایای استفاده از گیاهان دارویی در فضای سبز

۱- افزایش تنوع در فضای سبز: در کشور ایران اقلیمهای متفاوتی وجود دارد بنابراین تنوع گیاهان دارویی آن نیز زیاد است. با توجه به سازگاریها و تواناییهای گیاهان دارویی که مورد اشاره واقع شد، بکارگیری این گونه ها در فضای سبز تنوع گونه ها و اکوتیپ ها (از نظر رنگ، فرم، اندازه و سازگاری) را دوچندان می کند و ضریب اطمینان موفقیت طرح و انعطاف طراحی بیشتر می شود. وجود گیاهان دارویی در فضای سبز نشانه ای از توانایی اقلیمی و احوال فرهنگی منطقه است، در حالیکه استفاده از گونه های انگشت شمار و غیربومی در فضای سبز شکنندگی اکوسیستم های احداثی را به همراه دارد.

۲- حفظ ژرم پلاسما گیاهان دارویی: چنانچه یک جامعه گیاهی به خاطر نجات از خطر انقراض مورد حمایت انسان قرار گیرد ناچار به زندگی در محدوده طراحی شده توسط انسان می شود. این محدوده ها شامل باغهای گیاهشناسی و فضای سبز و در بهترین حالات محیط های طبیعی قرق شده می شود. در این مجموعه ها، حفاظت انسان از گیاهان منجر به حذف پدیده های طبیعی مانند چرا، بیماری و آفت، سیل، آتش سوزی و خشکسالی، رقابت و مانند آن می شود. بنابراین طی نسلهای متوالی ژنهای مفید که عامل دوام موجود در مقابل این شرایط هستند از این نسلها حذف می شود. در مورد گیاهان دارویی، این عمل با برداشت گزینشی گیاهان دارویی سالم و قوی از طبیعت توسط انسان تشدید می گردد و در عوض فراوانی ژنهای غیرمفید که در شرایط طبیعی مرتباً تحت گزینش طبیعی و حذف قرار می گیرند. به نحو چشمگیری افزایش می یابد. به این پدیده رانده شدن ژنتیکی می گویند که هرچه جوامع گیاهی و جانوری محدودتر باشد، این پدیده با شدت بیشتری رخ می دهد. در نتیجه این رخداد علیرغم حفظ فرم ظاهری گونه، توانمندی های آن گونه در مقابل شرایط گزینشگر محیط طبیعی به شدت نقصان می یابد و در صورت

راهیابی گونه به محیط طبیعی و یا کاهش حمایت انسان، جاندار به سرعت منقرض می گردد. راه جلوگیری از این خطر، توسعه همه جانبه جوامع گیاهی و جانوری در اقلیم های متنوع است. مروری گذرا بر کل مساحت پارکهای شهری، کمربندهای سبز و پارکهای جنگلی موجود و تنوع اقلیمی کشور نشان می دهد که سطح قابل توجهی از زمینهای قابل کشت در اقلیمهای گوناگون به احداث فضای سبز اختصاص یافته است. با توجه به اینکه برای رسیدن به استانداردهای بین المللی فضای سبز سرانه، به فضای سبزی با چند برابر سطح موجود نیازمندیم، سطح فضای سبز لازم چند برابر خواهد بود و با واردکردن گیاهان دارویی در فهرست گیاهان مناسب برای فضای سبز جامعه گیاهان دارویی گسترش قابل توجهی پیدا می کند که بعلت این گستردگی سطح و اقلیم، تعداد زیادی از عوامل طبیعی اثر خود را بر گیاه اعمال می کنند و علاوه بر آن برداشت از طبیعت هم کاهش می یابد. چنانچه در اثر اقبال عمومی، گیاهان دارویی به فضای سبز مدارس، منازل و داخل آپارتمانها و روی پشت بامها راه یابد، به انقلابی سبز در این زمینه دست خواهیم یافت.

۳- جبران بخشی از هزینه ها: اختصاص منابع مرغوب آب و خاک به احداث فضای سبز که بواسطه رشد شهرهای بزرگ در اراضی درجه یک کشاورزی امری غیرقابل اجتناب گردیده است، سطح وسیع و در حال گسترش فضای سبز و هزینه های کاشت و داشت و کادر فنی و اجرایی احداث فضای سبز، بهای سنگینی است که شهروندان برای سلامت خود و محیط زیست باید پرداخت کنند، بهایی که صرفه جویی و گریز از آن، مخارج بهداشتی و هزینه های اجتماعی بسیار بیشتری ببار خواهد آورد. در دید کلان برآورد ارزشهای معنوی زیست محیطی، حفاظتی، تفریحی و مانند آن در فضای سبز نیاز به امکاناتی گسترده و تخصص هایی است که بتوان بر اساس آن به بیان ارزش واقعی پرداخت. این ارزشها برای اکثریت مردم بخوبی ارزش های ریالی قابل لمس نیست. با کشت گیاهان دارویی در فضای سبز بخشی از هزینه های ریالی قابل بازیافت است و با توجه به نزدیکی این مکانها به مراکز صنعتی و تجاری هزینه حمل و نقل نیز کاهش می یابد. نیاز آبی گیاهان بومی معمولاً کمتر از گیاهان غیربومی است که این امر صرفه جویی در مصرف آب آبیاری است. در این مسیر فرصت شغلی ایجاد می شود و داوطلبانی مانند فارغ التحصیلان کشاورزی و منابع طبیعی،

محصلین مدارس، بازنشستگان و افراد عادی در قبال درصدی از سود می توانند مراحل دیگری از تولید مانند برداشت، جداسازی و خشک کردن گیاهان دارویی را انجام دهند.

۴- تأمین اهداف آموزشی، تحقیقاتی و گردشگری: علیرغم سابقه طولانی استفاده از گیاهان دارویی و وجود انواع گیاهان دارویی در کشور متأسفانه درصد کمی از فرهیختگان جامعه و تحصیلکردگان علوم گیاهی، کشاورزی و منابع طبیعی با این گیاهان آشنا هستند و برای افزایش آگاهیهای اجتماعی، در این زمینه باید آموزش مسئولین و دولتمردان، مردم عادی و تحصیلکردگان از مقاطع دبیرستان تا دانشگاه و حتی متخصصین فضای سبز بصورت عمومی و رایگان صورت گیرد. کاشت گیاهان دارویی در فضای سبز امکان این آموزش را فراهم می کند. در کشورهای مثل شیلی و هند افزایش نجومی و سالیانه سطح فضای سبز مرهون توجه به آموزش عمومی و مشارکت مردمی است.

در امر پژوهش، گرچه افراد محدودی در امر کشت و کار گیاهان دارویی تخصص دارند، توسعه کمی شناخت گیاهان دارویی قدم گذاری در مراحل بعدی امر پژوهش را ممکن می سازد. اختصاص فضای سبز محیطهای آموزشی به کشت گیاهان دارویی، زمینه برای تحقیق در جنبه های مختلف گیاهان دارویی را ممکن می سازد و سازگاری این گونه ها را معلوم می کند. در شهرهایی که جاذبه های گردشگری دارند، وجود باغهای گیاهشناسی و فضاهای سبز دارای گونه های بومی کشور و گیاهان دارویی تأثیر بسزایی در جذب گردشگران متخصص بدان شهرها دارد.

۵- کنترل فرسایش بادی: در مکانهایی که زمین به اختیار و یا از روی اضطرار بصورت آیش رها می شود و زمان آیش با وزش بادهای شدید و یا رواناب ناشی از بارندگی روبروست، یکی از راههای بسیار مؤثر در کنترل فرسایش خاک، بر جای گذاشتن بقایای محصول قبل از آیش است. بقایای محصولاتی مانند کرچک و ماریتیغال که تنها بذر آنها برداشت می شود، برای تأمین این هدف مناسب به نظر می رسد. همچنین استفاده از گیاهان دارویی چندساله مانند زوفا، اسطوخودوس و آویشن می توانند در کنترل فرسایش بسیار مؤثر باشند. بومادران استاندارد تحمل نسبتاً خوبی در مقابل چرای احشام دارد. کاشت گیاهانی مانند سنا،

اکاسیا و اکالیپتوس در مجاورت کویر، موانع مناسبی در جلوگیری از پیشروی کویر هستند. خارشتر، کور و هندوانه ابوجهل با شیبهای تند بسیار سازگارند، بنابراین کشت آنها در زمینهای شیب دار می تواند عامل مهمی در حفظ خاک باشد. گیاهان دارویی نظیر اکالیپتوس جهت احداث بادشکن و جلوگیری از فرسایش بادی بسیار مؤثر هستند. بنابراین گیاهان دارویی در ارائه خدمات بوم شناختی نیز بسیار توانمند هستند. نکات مهم در بکارگیری گیاهان دارویی در احداث فضای سبز الف) سازگاری گیاه: هر گیاه دارای میدان اکولوژی خاصی است. یعنی بهترین میزان رشد آن در شرایط اقلیمی بخصوصی حاصل می شود. بررسی پوشش گیاهی بومی هر منطقه می تواند بعنوان راهنمایی مفید جهت انتخاب گیاهان باشد. گیاهان دارویی ایران بعلاوه اینکه عملیات اصلاحی روی آنها انجام نشده است. عموماً بصورت توده بومی هستند. بنابراین دامنه سازگاری (میدان اکولوژی) نسبتاً وسیعی دارند. سازگاریهای مطلوب گیاهان دارویی در طراحی فضای سبز شامل موارد ذیل می باشند.

۱- **تحمل خشکی، شوری و قلیایی بودن خاک:** گیاهان دارویی مانند افاقیا، اکالیپتوس، داتوره، سنجد، رزماری، اسطوخودوس، گل محمدی، کرچک (قرمز) و ختمی دارای حدود تحمل نسبتاً خوبی به شوری، خشکی، و قلیایی بودن خاک هستند.

۲- **تحمل تشعشع شدید خورشید:** گیاهانی مانند رزماری، اسطوخودوس، بومادران، سانتولینا، افاقیا و مورد در مجاورت سطوح آسفالت و سنگ فرش که انعکاس شدید تابش را باعث می شوند، مقاومت خوبی دارند در حالیکه بسیاری از گیاهان دیگر دچار خورشیدی شدن می شوند که منجر به تجزیه کلروفیل و نهایتاً مرگ گیاه می شود.

۳- **تحمل شرایط ماندابی:** در مناطقی که سطح آب تحت الأرض بالاست گیاهانی مانند اکالیپتوس بخوبی رشد کرده و در کاهش آب تحت الأرض و خشکاندن خاکهای اشباع نقش اساسی دارند. پونه و نعنای دیگر گیاهان متحمل شرایط ماندابی هستند.

۴- تحمل هرس شدید: گیاهانی مانند مورد، رزماری، اسطوخودوس و دارچین براحتی شکل پذیرند و متناسب با هدف و مکان انتخاب شده در فضای سبز قابل شکل دهی هستند.

۵- سازگاری با سطوح شیب دار: در شیب های تند بزرگراه ها و یا در پارکهای کوهستانی می توان از گیاهان دارویی مانند کورک، خارشتر، شیرخشت و گونه هایی از جنس علف چای استفاده کرد. همچنین جهت پوشش دیوارهای بتونی که برای مهار شیب ها ساخته می شوند می توان از بنه، زرشک معمولی، گل محمدی، برگ بو و سماق بهره جست.

۶- سازگاری با آلودگیهای محیط های شهری و صنعتی: گروهی از گیاهان دارویی در برابر آلودگیهای هوا، گرد و غبار، اشعه ماوراء بنفش و آلودگی صوتی تحمل خوبی از خود نشان می دهند. انواع رز مثل گل محمدی دی اکسید گوگرد (SO_2) را در نسوج خود تثبیت می کنند. اقاکیا، نمدار و فندق در کاهش شدت آلودگی صوتی بسیار مؤثر است و گل سرخ و داتوره فلوراید اطراف کارخانجات آلومینیم سازی را جذب کرده و نسبت به آن تحمل نشان می دهد. گیاه نمدار (زیرفون) به ازن (O_3) متحمل است. گیاه ژینکو نسبت به آلودگی هوا تحمل زیادی دارد.

ب) تأثیر گیاه بر سلامت انسان: توجه به رایحه درمانی و گل درمانی در پزشکی مدرن در پی بررسی ابداعات گذشتگان در این هنر بوسیله تجهیزات پیشرفته امروزی نقش گیاهان در پیشگیری و درمان بیماریهای جسمی و روانی را بیش از پیش نمایان می کند. گیاهانی مانند اکالیپتوس، کاج، انواع بید، افرا و زبان گنجشک با تولید مواد شیمیایی (فیتونسیدها) و انتشار آنها در هوا باعث از بین رفتن قارچها، باکتریها و برخی حشرات مضر و همچنین ایجاد حالت آرامش و خلسه در انسان می شوند. این مواد آلی گاهی ویتامین های جوی نامیده می شوند. گل بابونه، گل محمدی، بیدمشک و سنجد رایحه دل انگیز و آرامبخشی در فضا پراکنده می کنند.

ج) زیبایی گیاه: گیاهان با تنوع در فرم، اندازه و رنگ هر کدام می توانند زیبایی خاصی را باعث شوند.

گیاهان دارویی مناسب برای فضای سبز

۱- از نظر دوره رویش: انواع یکساله (بابونه)، دوساله (مغربی) و چندساله (گل گاوزبان و رزماری)
۲- از نظر رنگ گل، شاخه و برگ: رنگ گل‌های آبی (رزماری، اسطوخودوس)، زرد (مغربی و علف چای)، زرد و نارنجی (گلرنگ، همیشه بهار) سفید، بنفش، صورتی (زوفا، ماریتیغال، گل محمدی) و انواع رنگهای دیگر (ختمی) در بین گیاهان دارویی دیده می‌شود. از نظر رنگ اندام هوایی، زیتون، بومادران، سانتولینا و اسطوخودوس دارای شاخ و برگ خاکستری هستند، عناب برگهایی به رنگ سبز براق دارد و بومادران استاندارد دارای اندام هوایی به رنگ سبز چمنی است.

۳- از نظر اندازه: انواع بوته ای کوتاه (گل گاوزبان، زوفا و علف چای) متوسط (کرچک و گل محمدی) و انواع بلند (عناب، اکالیپتوس، سنجد، سنا، سپستان) و گونه های دارای اندامهای هوایی رونده (توت روباه) هستند. گیاهانی مانند غارگیلاس و خرزهره همیشه سبز است.

د) سهولت کاربرد گیاه: نگهداری و کشت گیاهان مورد استفاده در فضای سبز باید آسان باشد. اکثر گیاهان دارویی براحتی از طریق بذر، قلمه، پیوند، خوابانیدن، ریزوم، غده و مانند آن تکثیر می‌شوند و در مجموع نسبت به دیگر گیاهان، آفات و بیماریهای کمتری دارند.

انتخاب گونه های جدید گیاهی

در انتخاب و بررسی انواع گونه های گیاهی جدید موارد ذیل، بایستی مد نظر باشد.

۱) سازگاری: سازگاری گونه گیاهی معرفی شده با خصوصیات آب و هوایی منطقه این امر باعث بالا رفتن قدرت رشد، تکثیر و در نهایت بقای گونه می‌گردد.

۲) **زیبایی و ظاهر آراسته:** گونه جدید گیاه به نحوی که شکل و ظاهر گیاه مناسب محل مورد نظر باشد، که در این رابطه دیدگاه و نظر کارشناس فضای سبز از اهمیت ویژه ای برخوردار است. عدم استفاده مناسب از یک گونه گیاه در محل مورد نظر، باعث کاهش زیبایی محوطه گردیده ضمن آنکه گاهی ممکن است باعث بروز مشکلاتی گردد به عنوان نمونه چنانچه از گیاهان انبوه در حواشی معابر و پیاده رو استفاده گردد، باعث کاهش دید رانندگان و ممانعت از توجه آنها به عابرین پیاده که در انتظار عبور از خیابان هستند، می گردد و همین امر باعث بروز حوادثی می شود.

۳) **خصوصیات فیزیولوژیک و مرفولوژیک گیاه:** گاهی صمغ تانن و سایر اسانس های موجود در بخش های مختلف انواع گیاهان باعث وارد گردیدن لطماتی به اقشار مختلف بخصوص کودکان می گردد زیرا کودکان از روی کنجکاوی و یا بازیهای کودکانه در تماس با این پیکره های گیاهی بوده و حتی بخشی از برگ و غیره را در طی بازیهای کودکانه تناول می نمایند که در آنها ایجاد مسمومیت می نماید، لذا توجه به ایمنی اقشار مختلف این موضوع دارای اهمیت بسزائی است.

۴) **ایجاد آرامش خیال بیننده و جلب متخصص:** ایجاد تنوع در فضای سبز به نحوی که هم باعث آرامش بازدیدکنندگان و هم باعث جلب متخصصین و علاقمندان شود و به طور کلی خواسته های همه اقشار را تأمین نماید؛ چه افرادی که جهت فرار از ناملایمات زندگی به دامن طبیعت پناه آوردند و چه آنهایی که در پی یافتن طرحهای نوین ، الگوبرداری تحقیق و غیره هستند، بسیار حائز اهمیت است.

۵) **پرهیز از یکنواختی و روی آوردن به استفاده ترکیبی از گونه ها:** سالها است که فضای سبز شهری سطح مالا مال از درختان صنعتی، جنگلی چون چنار، نارون، زبان گنجشک گردیده است و سالها است که مهمترین پوشش سطح زمین در پارکها، مبادین و بلوارها چمن است، حال آنکه مشخص گردیده است که بیشترین آلرژی از طرف گیاهان فوق حادث می گردد و چمن نیز با توجه به وضعیت خشکسالی ها و کمبود آب و همچنین هزینه های بالای نگهداری، حداقل در پاره ای از مناطق که امکانات و بودجه وسیع و کلان در دسترس نیست، کاملاً از چرخه کشت و فضای سبز خارج گردیده است. گرچه اهمیت گیاهان داروئی در

بخش پزشکی و داروسازی بر همگان واضح و مشخص ولی استفاده از این گیاه به عنوان گیاهان جدید در فضای سبز دیر زمانی که اهمیت یافته است، اکثر گیاهان مورد نظر جهت کشت در فضای سبز گیاهان همیشه سبز هستند که ظاهر سبز آنها در تمام فصول سال جلوه می نماید. این گیاهان دارای سطح برگ سبز دائمی هستند. برخی از آنها را می توان به طور ترکیبی با سایر گیاهان استفاده نمود و پاره ای از آنها حتی می توانند جایگزین گیاهان پوششی چون چمن گردند.

نتیجه گیری

فضای سبز شهری بر اکولوژی شهری به ویژه اقلیم، هوا، خاک، آب های زیر زمینی و جامعه حیوانی تاثیر می گذارد. مهم ترین اثر فضای سبز در شهرها، کارکردهای زیست محیطی آنهاست که شهرها را به عنوان محیط زیست جامعه انسانی معنی دار کرده است و با آثار سوء گسترش صنعت و کاربرد نادرست تکنولوژی مقابله نموده، سبب افزایش کیفیت زیستی شهرها می شوند. امروزه جامعه شناسان، روان شناسان و پزشکان بر این باورند که فضای سبز افزون بر تامین بهداشت جو و محیط مکانهای مسکونی، نقش مثبتی در سلامتی شهروندان به عهده دارد. شناخت گونه های گیاهی بومی که می توانند در طراحی فضای سبز به کار آیند، با توجه به کمبود آب و کیفیت نامساعد خاک در اکثر نقاط کشور، با استفاده از گونه های بومی به صورت ضرورتی اجتناب ناپذیر در می آید. گیاهان و فضای سبز در روند زندگی انسانها به خصوص هنگام فراغت از کار و تکاپو به دنبال مامنی جهت التیام اعصاب و روان انسان، نقش مؤثری دارند و این نقش در بقای حیات در کره خاکی با اهمیت تر می گردد. ضرورت ایجاد و حفظ پوشش سبز گیاهان یکی از بدیهیات زندگی است و مثلث بقا و دوام انسان که شامل آب، هوا و غذا است بدون وجود گیاه هیچ گاه تکمیل نمی گردد ، زیرا هم تأمین اکسیژن و هم غذاسازی فقط با وجود گیاه امکان پذیر خواهد بود. با توجه به ضرورت در حیات انسانی و از آنجا که انسان موجودی است تنوع طلب، لذا در فضای سبز شهری علاوه بر ضرورت اهمیت و بهاء دادن به درختکاری، ایجاد تنوع هم از دیگر فاکتورهای مهم به نظر می رسد استفاده به جا و مناسب از پوشش گیاهی، احداث و نگهداری فضای سبز نیاز به تجربه و دانش، تحقیق و تفحص و شناخت

نیازهای گونه های گیاهی مختلف دارد، تا رابطه دیرین انسان و طبیعت تقویت شود و انسان بار دیگر با طبیعت فراموش شده آشتی نماید. در ایجاد تنوع گیاهی در فضای سبز شهری همواره محدودیت های هوا و اقلیم، خشکی، باد، تابش بیش از حد خورشید و غیره وجود دارد که همین امر باعث کاهش تنوع می گردد. در پایان یادآور می شویم تنوع محیط جغرافیایی ایران و حاکم بودن وضعیت آب و هوایی گوناگون از منطقه ای به منطقه دیگر در پهنه وسیع کشور، سبب رویش جامعه گیاهی متنوعی شده است. این تنوع که سیمای جغرافیایی گیاهی و به دنبال آن جغرافیای زیستی را جان می بخشد، چه از نظر اقتصادی و چه از نظر اکولوژیکی اهمیت شایان توجهی دارد. گروهی از گیاهان دارویی مانند رزماری، اسطوخودوس، بومادران، سانتولینا، گل محمدی، انواع ختمی، اکالیپتوس، سپستان، کارم رنگی، مورد، خرزهره، همیشه بهار، برگ بو، افاقیا، کرچک قرمز، مغربی، کم و بیش در فضای سبز کشور کشت می شوند ولی گروه دیگری مانند کورک، سرخارگل، خارشتر، گل گاو زبان، گاو زبان بوراگو، بابونه، بومادران استاندارد، زوفا، سداب، بیدمشک، عناب و سماق، قابلیت واردشدن در فضای سبز را دارند اما تابحال مورد توجه جدی قرار نگرفته اند.

منبع: شیراحمد سارانی

www.bestarticles.ir